

HET GROTE

MAAR TOCH KLEINE



HABONIEM-DROR WOORDENBOEK

SAMENGESTELD IN HET BEWEGINGSJAAR 5769



HET GROTE - MAAR TOCH KLEINE - HABONIEM-DROR WOORDENBOEK

Voorwoord

Elke gemeenschap wordt gebonden door elementen die haar leden dichter bij elkaar brengen. Een collectieve ervaring, levenswijze of keuken kunnen een groep al aansporen tot het zich willen onderscheiden van de rest. Maar weinig culturele elementen zijn net zo bijzonder en belangrijk als een taal. Een taal waarin mensen onderwezen kunnen worden, elkaar de liefde kunnen betuigen en elkaar kunnen inspireren.

Zeker het Hebreeuws is van onschatbare culturele waarde. Niet alleen omdat het de oudste – nog levende – taal is, maar ook vanwege de invloed op moderne talen. Het is een taal die het Joodse volk eeuwenlang bij elkaar heeft gehouden in de vorm van religieuze literatuur. Echter, omdat het zo lang slechts een schrijftaal is geweest, en Jiddisch de algemene spreektaal onder de Joden was geworden, werd het Klassiek Hebreeuws als een dode taal beschouwd.

Pas tegen het einde van de 19^e, en in het begin van de 20^e eeuw, pleitten Zionisten voor de vernieuwing van het Hebreeuws, en de omdoping tot een spreektaal. Taalpioniers als Eliëzer Ben Yehuda construeerden het Modern Hebreeuws en hierdoor leek de taal herboren. Het werd de officiële taal van de later uit te roepen staat Israël.

Habonim-Dror BeHolland beschouwt het Iwriet als een bindende taal, een taal van ongekende culturele waarde. Met het spreken daarvan waarborgen wij de continuïteit van de taal onzes volks door het zo intensief mogelijk onderwijzen van de volgende generaties.

Dit woordenboek heeft als doel het Hebreeuws dat wij sinds jaar en dag gebruiken binnen de beweging, vast te leggen en uit te breiden met praktische termen. Laten we realistisch blijven, wetende dat onze volgende Weida niet in het Hebreeuws zal worden gehouden, maar toch in de toekomst proberen zo veel mogelijk mee te geven aan onze chanichiem, opdat zij dit weer kunnen doorgeven en uitbreiden, en de taal voort zal blijven bestaan.

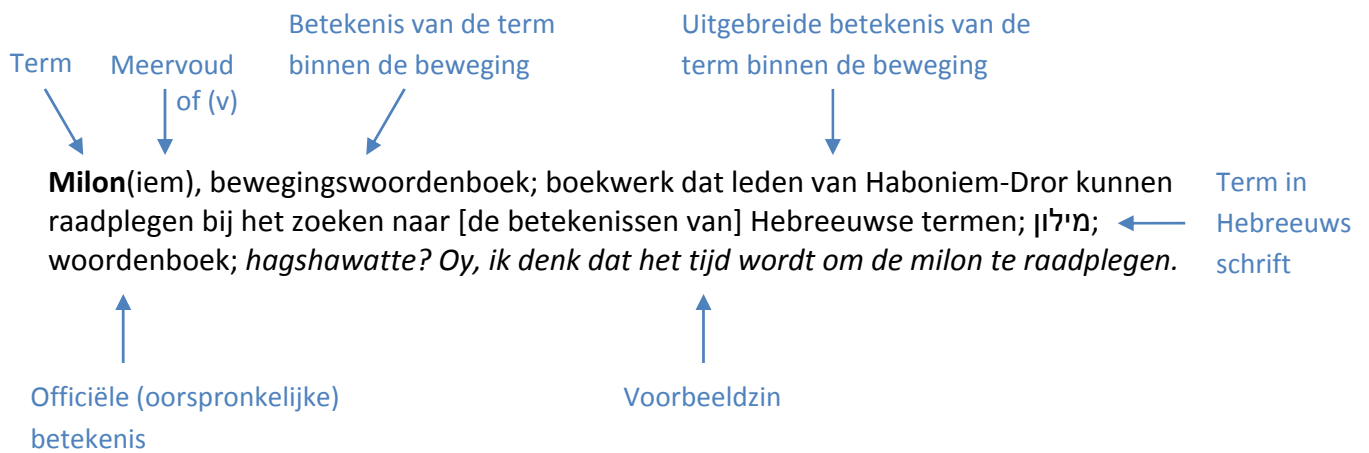
Het is slechts een kleine moeite de woorden die dit woordenboek bevat in de praktijk (in de functie van madriech) te hanteren. Voorkom dat het routinetermen woorden, waarbij wij ons niet meer bewust zijn van de betekenissen van de termen, en wees ambassadeur van dit waardevolle stukje cultuur.

Aleh VeHagshem (rijs en verwezenlijk),

Joël Serphos
Chinoechcoördinator 5769



Handleiding



Het woordenboek

Aliya (aliyot), emigratie naar Israel; Tenachische term voor het verhuizen naar het eigen land, (~ maken); עלייה; opstijging; *weet jij wat er met Itzik is gebeurd, zou hij aliya hebben gemaakt?*

Am, volk; Hebreeuwse woord voor 'volk', in combinatie met 'Yisraeel' de benaming voor het volk Israels; עם; volk; *dan wil ik graag deze benefietavond afsluiten met deze zin: Am Yisraeel Chai!*

Amoed (amoedim), pilaar; zuil die één van de ideologische basisprincipes van de beweging vormt; עמוד; pilaar; *ik zal altijd trouw blijven aan onze amoedim: zionisme, socialisme en Jodendom!*

Asefa, (ideologische) vergadering; zitting voor madrichim, die georganiseerd kan worden door het mazkiroet op incidentele basis; אסיפה; 1. samenkomst 2. zitting; *naar aanleiding van de discussie omtrent shnat, riep het mazkiroet een asefa uit, waar zo'n 30 madrichim bij aanwezig waren.*

Birkat HaMazon, bentsjen; dankgebed dat wij na afloop van de maaltijd op sjabbat zingen; ברכת המזון; zegening van de spijzen; *wat mij betreft, doen we Birkat Hamazon ook doordeweeks.*

Boêger (boêriem), oudere madriech; madriech die zich in zijn derde jaar (of later) van zijn madrieerschap bevindt; בוגר; 1. volwassene 2. afgestudeerde; *ik was erg verdrietig toen ik als tweedeaars madriech te horen kreeg dat ik niet mee mocht met de boêgriemtour.*



Boneh (boniem), bewegingslid; lid van HaBoniem (de bouwers); בונה; bouwer; *we moeten ons actiever opstellen, social action! We zijn tenslotte boniem!*

Chadar ochel, eetzaal; ruimte waarin het ochtend-, middag- en avondmaal wordt genuttigd; אוכל; eetkamer; *om half één moeten alle JK's zich verzamelen in de chadar ochel.*

Chadar madrichiem, madrichiemruimte; kamer alleen bestemd voor de madrichiem, bedoeld voor vergaderingen en recreatie; חדר מדריכים; madrichiemkamer; *men zei dat in de chadar madrichiem chanichiem worden opgegeten, maar pas in JK2 trok ik dat in twijfel.*

Chaġ(iem), [religieuze] feestdag; Joodse feestdag die opgenomen is in de Joodse kalender; חג; religieuze feestdag; *vergeet niet dat we nog de chaġiem op de jaarkalender moeten zetten!*

Chaniech (chaniecha, chanichiem), pupil; lid van de jeugdbeweging tussen de 7 en 17 jaar (van JK1 t/m JK6); חניך; 1. pupil 2. leerling; *de chanichiem van JK6 moeten zich wel wat voorbeeldiger gedragen dan de rest.*

Chawer(a) (chaweriem), vriend; persoon waarmee men door gevoelens van genegenheid is verbonden; חבר; vriend; *en de grote, machtige Silvio opende zijn toespraak met...chaweriem yekariem!*

Chazon, visie; benaming van de jaarlijkse kennismakingsreis naar Israel van het bestuur; חזון; visie; *pas op chazon heb ik Moishe echt goed leren kennen.*

Chinoech, onderwijs; educatiebeleid van de beweging, onder de hoede van een rosh ~ en/of ~commissie; חינוך; onderwijs; *chinoech vormt volgens velen het hart van de beweging.*

Choeg(iem), workshop; activiteit als onderdeel van algemeen programma waarin de chanichiem in groepjes worden verdeeld en elk groepje een ander thema of spel behandelt onder begeleiding van één of meerdere madrichiem; חוג; 1. groepje 2. cirkel; *niet weer hè! Kan Marc geen betere choegiem verzinnen dan jongleren?*

Choeltsa kchoela (choeltsot kchoelot), Haboniem-uniform; blauw hemd, voorzien van een rood touwtje bij de hals, dat gedragen hoort te worden door leden van de beweging; חולצה כחולה; blauw hemd; *haast je! Silvio komt eraan! trek gauw je choeltsa kchoela aan!*

Chomer(iem), materiaal; bronnen of gereedschap als hulpmiddel voor het maken van bijvoorbeeld programma of het schrijven van een choweret; חומר; materiaal; *mocht je er niet meer uitkomen, het sifria zit vol met interessante chomariem!*

Chower'et, bundel; bijzonder belangrijke informatiebundel waarin het kamp- of weekendonderwerp wordt uitgewerkt en waar madrichiem inspiratie uit kunnen opdoen bij het maken van programma; חוברת; 1. werkboek 2. geschrift 3. brochure; *als ik rosh chinoech was, zou ik een choveret schrijven over Revisionistisch Zionisme. Of men me dat in dank af zou nemen, dat is wat anders.*



Do'ar, post; bij ons beter bekend als ~-tikvat, de bewegingskrant; דואר; post; *heb jij de laatste doar al in de bus gekregen?*

Doeğma iesjiet, voorbeeldfunctie; een voorbeeldige rol aannemen ten opzichte van chanichiem; דוגמא אישית; menselijk voorbeeld; *Simon! Leg die opblaaspop terug waar je d'r gevonden hebt. Doeğma iesjiet, weet je nog?*

Dror, vrijheid; naam van één van de twee moederbewegingen van Haboniem-Dror; דרור; vrijheid; *Anoe Dror, veHaboniem! Oftewel, wij zijn Dror en Haboniem.*

Gizbar(it), penningmeester; bestuurslid verantwoordelijk voor het beheer van de financiën; גזבר; penningmeester; *zonder onze gizbarit hadden we nooit de subsidies verworven voor die 25 peperdure barbecues.*

Hadracha, leiderschap; benaming voor de kunst van het leiderschap [binnen de beweging]; הדרכה; 1. leiderschap 2. instructie; *op het komende seminar zal de commissie zich vooral richten op hadrachatraining. Zeker voor de jonge madrichiem kan dat goed van pas komen.*

Hagshama, verwerkelijking; het proces van het bereiken van idealen, vastgesteld door een individu of collectief; הגשמה; verwerkelijking; *bijna iedereen definieert hagshama anders voor zichzelf. Vervulling, verwezenlijking, verbintenis – het is één van de meest veelzijdige Hebreeuwse termen.*

Havdala, afsluiting van sjabbat; ceremonie na de zonsondergang van zaterdag, waarbij de sjabbat in groepsverband wordt afgesloten; הַבְּדֵלָה; scheiding; *ik vraag me af hoe een havdala zou zijn zonder gitaarbegeleiding.*

Ichoed, vereniging; een door leden in stand gehouden [democratisch bestuurde] organisatie met een gemeenschappelijk doel; איחוד; 1. vereniging 2. unie; *officieel heten wij Ichoed Haboniem-Dror BeHolland, maar dat ichoed laten we meestal weg.*

JK, jeugdkamp; groep (keuze uit 1, 2, 3, 4, 5 of 6) waarvan de chanichiem tussen dezelfde data geboren zijn; n.v.t. (geen Hebreeuws); *vroeger hadden de kvoetzot nog hun eigen kampen, vandaar dat we het JK's noemen. Nu geldt dat eigenlijk niet meer, maar ach, groepje 1 t/m 6 klinkt ook zo stom.*

Kabbalat sjabbat, begin van de sjabbat; ritueel bij aanvang van de rustdag (op vrijdagavond), bij ons bestaande uit het zegenen van de kaarsen, het wijn en het brood; קַבְּלַת שַׁבָּת; sjabbatontvangst; *tijdens het meiweekend was JK6 verantwoordelijk voor kabbalat sjabbat.*

Kehilla (kehillot), Joodse gemeenschap; georganiseerde groep mensen die het Joodse geloof gemeenschappelijk hebben; קהילה; 1. gemeenschap 2. gemeente; *mischien moet je je wat vaker laten zien in de Kehilla, want met deze instelling word je nooit mazkir.*

Ken (keniem), afdeling; locatie waarbij JK's eens in de twee weken samenkomen voor pe'ulot, te gebruiken voor zowel de locatie als de activiteit; קן; (vogel)nest; *Moos, zaterdag zijn er weer keniem op het Moadon, kom jij ook?*



Kibboets, landbouwnederzetting; collectieve landbouwnederzetting in Israël gebaseerd op de socialistisch-zionistische ideologie; קיבוץ; collectief; *vroeger ging de Zionistische jeugd nog werken op een kibboets. Tegenwoordig is het alleen maar lwriet leren en dronken worden.*

Kiddoesj, wijnbracha; gebed voor de wijn op vrijdagavond; קידוש; heiliging; *wie heeft er zin om vrijdagavond kiddoesj te maken?*

Kisjoeten, knutselen; actie van het knutselen en/of versieren; קישוט; versieren (lekasjet), *volgens mij ben je vergeten je Herzl-kostuum te kisjoeten!*

Koepa, fonds; gemeenschappelijke pot waarbij iedereen inlegt wat hij/zij kan missen, en de inhoud vervolgens wordt herverdeeld over de groep; קופה; 1. fonds 2. bank 3. tas 4. mand; *op de Israelreis maakt JK5 gebruik van de koepa om drankjes te betalen.*

Kvoetza (kvoetzot), groep; uit meerdere personen of eenheden bestaand geheel op basis van leeftijd; קבוצה; groep; *als je het mij vraagt is JK4 de vetste kvoetza.*

Machaneh (machanot), kamp; activiteit voor de hele beweging in een kamphuis, die ongeveer een week, of langer, duurt; מחנה; kamp; *Juan ga je mee? 'Huh, met wat?' Met het zomermachaneh!*

Machsán, opslagruimte; magazijn waar voorraad wordt opgeborgen; מחסן; 1. opslagruimte 2. depot; *chanichem hebben geen toegang tot het machsan, voor je het weet maken ze dieselcocktails.*

Madriech (madriecha, madrichiem), leider; leider van de jeugdbeweging tussen de 17 en 25 jaar; מדריך; gids; *pas toen ik terugkwam van shnat begreep ik de rol van de madriech.*

Mesiema, missie; opdracht of doelstelling, meestal van een mazkiroet of een kvoetza, binnen een bepaalde termijn; משימה; missie; *'onze mesiema voor dit kamp is om een hechtere groep te worden' – riep Naomi.*

Mazkir(a), voorzitter; hoofd en vertegenwoordiger van het bestuur; מזכיר; secretaris; *als ik verkozen word tot mazkir, wil ik net zo cool zijn als Silvio.*

Mazkiroet (mazkiroeyot), bestuur; het besturende orgaan van Habonim-dror, bestaande uit een oneven aantal leden met eigen tafkidem; מזכירות; secretariaat; *op de weida is de nieuwe mazkiroetformatie met een ruime meerderheid aangenomen.*

Mifkad, [ochtend]appèl; verzameling van alle aanwezigen van het kamp of weekend aan het begin van de dag, waarbij o.a. het volkslied gezongen wordt; מפקד; telling; *opstaan! Je bed uit! Nu naar mifkad, anders geen ontbijt!*

Misrad, kantoor; ruimte op het moadon waarvanuit het bestuur opereert en de administratie wordt gedaan, onder de hoede van de ~nik(it); משרד; *het nieuwe mazkiroetregime staat geen consumptie toe in het misrad.*



Mitbach, keuken; ruimte waarin gekookt wordt, zowel op een machaneh, als op het moadon, vaak foutief gebruikt voor het keukenteam; מטבח; keuken; *het was Maya die enkele jaren geleden de onvergetelijke zin 'boker tov le'mitbach' introduceerde.*

Moadon, bewegingshuis; gebouw/honk van de beweging met daarin het kantoor, programmazalen en twee appartementen; מועדון; clubhuis; *verdorie, m'n ouders zijn thuis, zullen we dan maar een filmpje kijken op het moadon?*

Moemche (moemchiet), deskundige; persoon van buitenaf die een vermakende of onderwijzende functie vervult en geen onderdeel van de beweging is; מומחה; specialist; *die gozer met die intertoys-keyboard was wel de slechtste moemche van de eeuw.*

Nesjef, bonte avond; gala, bal of eindfeest ter afsluiting van een machaneh; נשף; gala; *op de nesjef droeg Sam een sonnet voor van Ze'ev Jabotinsky, maar dat viel niet in goede aarde.*

No'ar, jeugd; bij ons gebruikt als benaming voor de jeugd in Israël, vaak in de context van de jeugdbeweging; נוער; jeugd; *wat een prachtige naam voor een beweging: Ha'noar Ha'oved Veha'lomed, de werkende en lerende jeugd!*

Oleh (oliem), [Israëlische] immigrant; person die geëmigreerd is naar Israël; עולה; immigrant; *de Israëlische overheid biedt aantrekkelijke financiële steun aan oliem.*

Pe'oela (pe'oelot), programma; activiteit waarbij [op informele wijze] onderwijs verschaft wordt aan chanichiem; פעולה; daad; *de pe'oela die mij het meest is bijgebleven is de pe'oela over A.D. Gordon. Wat een vent.*

Rekoedei am, volksdansen; het in groepsvorm ritmisch bewegen op Israëlische volksmuziek; רקודי עם; volksdansen; *op het meiweekend begeleidde de sjlicha in het kader van algemeen programma de choe'g met rekoedei am. Ze lachte me uit om m'n houderige mayimpas.*

Roeach, sfeer; ambiancenniveau dat tot stand kan komen door middel van het gezamenlijk zingen van traditionele, ritmische en geïmproviseerde liedjes; רוח; 1. wind 2. geest. 3. ziel; *niemand kan zo goed roeach maken als Shlomo.*

Rosh (rashiem), hoofd; verantwoordelijke en leider van een kamp, groep of tafkied; ראש; hoofd; *een rosh keuken moet goed kunnen koken.*

Semel, naam voor ons bewegingslogo; symbool voor de wereldorganisatie van Haboniem-Dror, bestaande uit een davidster met daarin een garf; סמל; 1. embleem 2. symbool; *de garf in onze semel symboliseert onze socialistisch-zionistische wortels.*

Shiron(iem), liederenbundel; boekwerk waarin verschillende teksten van liederen zijn samengevoegd; שירון; liederenbundel; *pak de shironiem maar alvast, Hotel California verdient het niet om meegeneuried te worden, zingen zul je.*



Shnat hachshara, Haboniemprogramma in Israel; jaar in Israel met leden van Haboniem-Dror uit verschillende landen, met o.a. seminars, vrijwilligerswerk en kennismaking met het land; שנת הכשרה; voorbereidingsjaar; *je zult het niet geloven, maar vorig jaar is Isaac op Shnat [hachshara] geweest.*

Sifria, bibliotheek; [archief]ruimte op het moadon waar boeken, dvd's en bundels opgeslagen liggen; ספרייה; bibliotheek; *als meer madrichiem het sifria zouden bezoeken, zouden de pe'ulot er inhoudelijk op vooruit gaan.*

Sikkoem, afsluiting; samenvatting en opsomming van een programma; סיכום; opsomming; *de pe'uela werd afgesloten met een sikkoem van Hansje. Als hij niet zo'n slechte spreker was geweest, was ik niet in slaap gevallen.*

Sjaliach (sjlichia, sjlichiem), afgezant; agent die gestuurd wordt door de Jewish Agency om Israel te vertegenwoordigen, geld op te halen, of om zionistische bewegingen te ondersteunen; שליח; afgezant; *de rol van de sjaliach bij Bne Akiva verschilt enorm van de onze.*

Sji'oer, les; bijeenkomst waar onderwezen wordt; שיעור; les; *ik snap dat je geen zin hebt, maar vannacht om 03.00 uur begint nou eenmaal de sji'oer. Slapen is tenslotte voor watjes.*

Sjiroetiem, toiletten; voorzieningen voor grote en kleine behoeften; שירותים; toiletten; *ik ontplof zowat! Waar zijn de sjiroetiem?!*

Sjmi'ra, surveillancedienst; nachtelijke taak waarbij de orde wordt gehandhaafd op de gangen; שמירה; wachtdienst; *jongens, ren voor je leven! Er lopen maar twee madrichiem sjmira!*

Sochnoet, Jewish Agency; afkorting voor HaSochnoet HaYehoediet L'Erets Yisra'el, het Joodse Agentschap voor Israel, de Israelische organisatie die o.a. verantwoordelijk is voor het verspreiden van sjlichiem over de hele wereld; סוכנות; agentschap; *om met de Israelreisgroep naar Hebron te gaan, moeten we eerst toestemming krijgen van de sochnoet.*

Tafkied (tafkidiem), taak; portefeuille of functie van een bestuurslid, kan ook gelden als taak voor madriech ; תפקיד; functie; *wat is jouw tafkied binnen het mazkiroet?*

Tekes, ceremonie; plechtigheid ter gelegenheid of nagedachtenis van of aan een gebeurtenis of persoon; טקס; ceremonie; *bij de geboorte van Roberta's zoon, verwacht zij op z'n minst een tekis in het Krasnapolsky.*

Tikoen olam, het verbeteren van de wereld; meehelpen aan het creëren van een betere wereld/maatschappij in de vorm van 'social action'; תיקון עולם; wereldreparatie; *we doen al zo veel vrijwilligerswerk, misschien is het een idee om een tikoén olam-commissie op te zetten?*



Tiyoel, tocht; [lange] wandeling, uitstapje of excursie [in de natuur]; טיול; wandeling; *het hoogtepunt van de Israelreis was bij uitstek de tiyoel waarbij we verdwaald raakten in de Negev en we op werden gegeten door jakhalzen.*

Tnoe'a, beweging; een groep mensen die dezelfde idealen nastreven; תנועה; beweging; *ik weet niet of je het weet, maar we zijn een tnoe'a, geen scouting.*

Tochnit, planning; schema of programma m.b.t. een activiteit; תוכנית; programma; *Zeg Ben, zou jij voor het weekend een tochnit willen maken, en deze keer met meer dan alleen zwemmen en zonnebaden?*

Toranoet, keuken- of schoonmaakdienst; vaste dienst die na elk ontbijt, lunch en diner gedaan moet worden door iedereen of incidenteel op basis van straf; תורנות; [rotatie]dienst; *er zit zelfs techina op de stoelpoten! Mendele, je hebt straftoranoet!*

Tzevet, team; [intensief] samenwerkende groep met een gemeenschappelijke functie; צוות; 1. team 2. bemanning; *het goede eten komt van de tzevet mitbach.*

Va'ada, commissie; door het mazkiroet gecontroleerd orgaan dat een project begeleidt of een taak controleert, bestaande uit leden van de beweging; ועדה; commissie; *als dit culinaire terreur niet ophoudt, richt ik volgend jaar m'n eigen cornflakescommissie op! versiering, (kisjoet); ik weet echt niet hoe ik JK1 tevreden krijg, misschien moet ik maar met ze kisjoeten.*

Weïda, algemene ledenvergadering; algemene vergadering voor alle leden van de beweging die twee keer per jaar plaatsvindt; ועידה; congres; *ga jij naar de tussenweïda? Het schijnt dat het mazkiroet afgezet gaat worden? Spannend!*



Wat zeggen we tijdens het mifkad?

Hamifkad ya'avor l'dom, amod dom.

Je moet met je voeten tegen elkaar staan en met je armen aan je zij.

Hamifkad ya'avor l'noach, amod noach.

Je moet met je voeten schouderbreed uit elkaar staan en je handen op je rug doen.

Leharamat hadegel¹ weshirat Hatikva², hamifkad ya'avor l'dom, amod dom.

We hijsen de vlag en zullen het Hatikva (volkslied van Israël) zingen, je moet wederom met je voeten tegen elkaar staan en met je armen aan je zij.

(Het Hatikva wordt gezongen)

(Fonetisch)

Kol od balevav penima
Nefesj jehoedi homi'ja
Oelefa'aatee mizrach kadima
Ajien le Tsi'jon tsofi'ja
Od lo avda tikvatenoe
Ha tikwa bat shnot alpayim:
Lehijot am chofsjie be'artseenoe
Erets Tsi'jon ve Jeroesjalajiem

(Hebreeuws)

כל עוד בלבב פנימה
ונפש יהודי הומיה,
ולפאתי מזרח קדימה,
עין לציון צופיה
עוד לא אבדה תקוותנו
התקווה בת שנות את אלפים,
להיות עם חופשי בארצנו
ארץ ציון וירושלים

(Vertaling)

Zolang in het hart, van binnen,
Een Joodse ziel levendig is
En naar het oosten, vooruit,
Het oog naar Zion kijkt
Is onze hoop nog niet verloren
De hoop die al tweeduizend jaren leeft
Een vrij volk te zijn in ons land
Het land van Zion en Jeruzalem

Hamifkad ya'avor l'noach, amod noach.

Je moet met je voeten schouderbreed uit elkaar staan en je handen op je rug doen.

Chofshi!

Je bent vrij [om te gaan]

¹ Tijdens het eindmifkad zegt men 'lehoradat hadegel' (we laten de vlag zakken)

² Weshirat HaHimnon (het volkslied) wordt soms ook gezegd

